

AHİLER VE MEVLANA

Aydınlık Gazetesi, 14 Ekim 2019

Yıldırım Koç

22 Eylül 2019 günü Ankara'da bir toplantıda konuşmacıydım. Konuşmam sırasında tarihte sınıfsız ve sömürsüz bir dünya yaratma mücadelelerinden örnekler verirken, Ahilerin toplumsal ilişkileri konusunda İbni Batuta'nın seyahatnamesinde yer alan bilgileri özetledim ve Ahilerin 13. yüzyılda Moğol istilasına karşı verdikleri kahramanca mücadeleyi övdüm. Bu arada da, Mevlana'nın Moğollarla işbirliği yaptığını söyledim.

Bir katılımcı, iki gün sonra bana gönderdiği bir iletide bazı bilgiler verdikten ve benim bu konuları bilmediğimi ima ettikten sonra, "bu konulara girmeden uzmanlık alanınızı bizimle paylaşmaya devam edersiniz" önerisinde bulundu. Sonra da iletisini "Mevlana severleri rencide eden bu konuyu başka toplantılarımızda tekrarlamamanız ümidiyle" sözleriyle bitirdi. Ayrıca, "Mevlana'nın Selçukluyla birlikte Moğollara karşı savaştığına dair menkıbeler" olduğunu ileri sürdü.

Gönderilen iletide "Dünyada ve Türkiye'de Mevlana konusunda önünde düğme iliklenen kişi olan A. Gölpınarlı" ifadeleri vardı. Ben de Abdülbaki Gölpınarlı'nın bu konudaki temel başvuru kitabını alarak, Mevlana'nın Moğollarla ilişkisi ve Moğollar konusundaki görüşlerini kendisine ilettim.

ABDÜLBAKİ GÖLPINARLI'YA GÖRE MEVLANA

Abdülbaki Gölpınarlı'nın klasik bir başvuru kaynağı olan çalışması, **Mevlana Celeddin, Hayatı, Felsefesi, Eserleri, Eserlerinden Seçmeler** kitabı. Ben, 1959 yılında yayımlanmış 3. basımından bazı bölümler aktaracağım (İnkılap Kitapevi, İstanbul, 1959, s.220-221). Böylece, uzmanlık alanım olmasa da, birazcık ilgilendiğim bir konuda bir uzmana danışmış olacağım.

İnsanların başarıları da, hataları da vardır. Mevlana'nın büyüklüğünü tartışmayız; ancak o büyük insanın Moğol istilası konusundaki tavrını onaylamak, bugün de bazı yanlışların temelini oluşturabilir.

Abdülbaki Gölpınarlı şunları yazıyor:

"O, en tehlikeli zamanlarla bile halktan ayrılmamıştı. Moğol kumandanı Baycu'nun Konya ovasına gelmesi üzerine hükümetten ümidini kesen halk, büyük bir korkuyla Mevlana'ya baş vurmuştu. Mevlana, o gece evini, ailesini bırakmış, Baycu'nun otağının tam üstündeki tepede sabahlamış, bir aşağı bir yukarı gezinmiş, sabah olup gün doğduktan sonra, yapayalnız gittiği o tepeden yapayalnız inip Konya'ya gelmiş, halka hiç korkmamalarını, birşey olmayacağını söylemişti. (...)

"Konya'ya Moğol hücumundan hiçbir şey olmayacağını kendisine baş vuranlara temin ederek halkı yüreklendirmiş, maneviyetlerinin bozulmamasına da hizmet etmişti. Şunu da bilhassa kaydetmek gerekir ki Mevlana, Moğol akınını hiç de kötümsemiyordu. Herkes, Moğollardan kaçarken, biz diyordu, Tatarlardan kaçmalıyım, Tatarları yaradana sığınalım. (...) Bir başka şiirinde Tatarların kötülükte bulduklarını, fakat kendisinin bu kötülüğü değil, Tatar ahusunun miskini dilediğini bildiriyordu. Bir başka şiirinde de Tatarlardan korkmanın manasızlığını, çünkü onlardan iki yüz tane iman bayramı, iman ordusu çıkaracağı söylemekte, başka bir şiirindeyse bütün ovanın çiçeklerle bezendiğini, Tatarlardan korkma zamanının artık geçtiğini, Tatar miskinini meydana geldiğini bildirmektedir.

"Mevlana, ya Moğol akınının yayılan bir sel gibi emileceğini, yahut şahlanıp çarpan bir dalga gibi çekileceğini biliyor, fakat onun önüne geçilemeyeceğini, ancak her iki surette de bu bozulmamış unsurun Anadolu'ya ve Şark alemine yeni bir şey vereceğini, yıpranmış eskinin bu yeni ve zinde unsurla kaynaşıp yenileneceğini, yapılan zulmün, ilk taşkınlıktan meydana geldiğini ve zamanla sükun bulacağını anlıyordu. Hatta o ahlak bozukluğu ve zulümle yoğrulmuş saltanatların ve bu saltanatlara dayanan bozuk ve kokmuş bilgi ve münevver sınıfın çöküp yıkılmasını belki ibretle, belki de acı bir zevkle seyrediyordu."

MEVLANA MI, AHİLER Mİ SAYGIYI HAK EDİYOR?

Abdülbaki Gölpınarlı, Mevlana'nın Moğollara karşı direnişinden söz etmiyor. Tam tersine, Moğol Komutanı Baycu'nun otağının tam üstündeki tepeye gittiğini ve sabaha kadar "yapayalnız" dolaştıktan sonra Moğol saldırısı konusunda Konya halkına teminat verdiğini yazıyor. Sonra da halkı, Moğollara karşı

direnmemede konusunda ikna ediyor. Hatta Moğol istilasının mevcut saltanatı yıkmasını “belki ibretle, belki de acı bir zevkle seyrediyordu.”

Aktardığım bölümdeki son cümle, günümüzde emperyalist istilayı ilerici gibi gören işbirlikçi düşünceleri anımsattı.

Mevlana’ya tabii ki, tarihsel konumunu da dikkate alarak, büyük saygı duyarız. Ancak Moğol istilası karşısındaki işbirlikçi tavrını, bu konudaki uzmanlığı herkes tarafından kabul edilen Abdülbaki Gölpınarlı bile açıkça yazıyor.

Ben, vahşi ve acımasız Moğol istilacılarıyla işbirliği yapanlara değil, Moğol istilasına karşı kahramanca savaşan ve Ankara’yı Moğollara teslim etmeyen Ahilere büyük saygı duyuyorum.